

molze. Tako bode kmalu izgubila mleko, potem naj se pa zopet bolje krmi, da se prej zopet opomore.

Kadar se je prase odstavilo, ni vse eno, kaka hrana se mu daje. Če se prase prav ne krmi, ima kmetovalec gotovo škodo. Prve dni praseta ne marajo jesti in zaradi tega nekoliko shujšajo. Da se jim pa preveč hrana hipoma ne premeni in da v rasti preveč ne zastanejo, dobro je, da se k hrani, katero dobivajo, prideva nekaj posnetega ali kislega gorkega mleka in da se jim sploh več tednov daje gorka jed. Dalje če dobivajo mleka, bolje uspevajo. V mleko se lahko primeša ječmeneve, ovsene ali koruzne debele moke, lanenih prg (preš) ali kuhanega sočivja, da je hrana kolikor moči tečna.

Če so se na ta način polagoma navadila druge hrane, daje naj se jim tečna, močna krma, da hitro rastejo in se ugodno razvijajo. Če pa dobivajo premalo in preslabe krme, kakor krompirja, pese, repe, rženih otrobov, listja itd., rastejo le počasi, dobe dolgo glavo, suh vrat, ozek, oster hrbet, ozek križ in čok, dolge noge, suha pleča in stegna, iz kratka: tako obliko, da ni pričakovati, da bi kedaj imeli dosti mesa in bi se kedaj dali dobro opitati. Prasiči, ki so mladi imeli dosti jesti, odebele se tudi pozneje lahko, nasproti se pa prasiči, ki so mladi imeli preslabo hrano, ne dajo zrediti in odebeliti. Da bode prase hitro in lepo raslo, dajati se mu mora krma, ki ima v sebi dosti sestavin, iz katerih se narejajo kosti in meso, to je mnogo fosfernokislega apna in proteina. Teh sestavin je pa posebno dosti v mleku, sladkem in kislem, v sočivji, raznih žitih, lanenih prgah, zeleni detelji in grašici, ne pa v krompirji, pesi, repi itd., s katerimi nekateri gospodarji skoro izključno krmijo praseta.

Mazanje platišč s petrolejem.

Tovarnar kmetijskih strojev poročal je v klubu ob M. o ravno tako dobrem, kakor enostavnem, a maloznanem sredstvu za varstvo vozniških koles.

Na razstavi tovarnarja, ki izdeluje samo vozna kolesa, zanimala sta posebno dve čisti navadni stari kolesi na novi osi. Kolesoma se je videlo, da sta od čisto navadnega kmetskega voza. Eno kolo se ni prav nič ločilo od kakega družega starega kolesa, drugemu se je poznalo, da je namazano s petrolejem ali s čim podobnim. Na vprašanje dal mi je navzočni zastopnik popolno pojasnilo. Najprej je snel platišče s prečko (špico), ker je bilo le rahlo pritrjeno, in mi pokazal, da je skozi in skozi napojeno s petrolejem. Ta novost je prišla iz Amerike, in kmetje v onem kraju že dolgo in uspešno tako ravnajo, in sicer na tale način:

Pločevinasto koritce ozke pa podolgaste oblike, katerega dno je vzloženo in ima nogi na obeh konceh, postavi se pod prosto vrteče se kolo tako, da se kolo skoro dotika dna. Potem se koritce naliže z gorkim petrolejem, kolo pa kolikor mogoče počasi vrti. Že rab-

ljena kolesa tako hitro pijo olje, da se mora kmalu doliti. Kolo je tako dolgo vrteti, da se olje v koritci več ne manjša, kajti tedaj se je kolo olja popolnoma napilo, ali z drugimi besedami, vse luknjice so se napolnile z oljem.

Korist takega ravnanja je tako vidna, da o tem prav za prav še govoriti ni treba. Koliko da je polomljenih koles, počenih platišč, to je dovolj znano. Glavni vzrok tem škodam je voda, katere se napije kolo prve dni, ko se rabi.

Če pogledamo novo kolo za kmetijski voz, vidimo, naj si je kolo delal tudi najboljši kolar, da je pri skladnih platišč in pri prečkah mnogo potov za vstop vode, po kateri se kolo večidel leta suče, luknjice napolnijo se z vodo, solnce vodo zopet posuši, ali bolje, izlapi jo zopet. Mi pravimo, da je kolo jelo pokati, v resnici so se pa le izpraznili in povečali prostori, po katerih je bila voda. Tako se godi po leti.

Slabše je po zimi. Les se zopet napije vode. Kadar je dosti mrzlo, zmrzne voda, po malih razpokah se pokaže led, kateri se razteza, kodar se taje, in razžene les; kolo dobi več razpoke in ni več za rabo.

Kjer je olje, ne more biti voda; če se kolo namaže z oljem, zabrani se najhujšemu sovražniku lesa, vodi, da ne more do njega, in zaradi tega je opisano ravnanje koristno. Seveda se surovi petrolej, ki se priporoča za rabo, zaradi nizke cene, ne sme greti pri odprtem ognju in ne v odprti posodi; ravno tako se smejo z oljem mazati le lepo umita in suha kolesa, in gorko vreme je najpripravnejše za to delo, ki se mora vsako leto ponavljati.

Omeniti je še, da se les mora skozi in skozi napiti potroleja in da je dobro v nekaterih slučajih, če se do 50—60° razgretemu petroleju pridene nekaj kolofonija. Mazati s premogovim katranom ne pomaga nič.

Voda v čebelarstvu.

Znano je, da čebele potrebujejo mnogo vode za naravno sniporja, za razstapljanje kristalizovanega medu v satovji in za gašenje žeje. Zato pa vidimo, kako po leti po rahlem dežji po vsakovrstnih rastlinah srkajo vodne kaplje in jih nosijo domov. Ravno to delo opravljajo hitro, če se lesketa rosa po travi in drevju. Le redko pri tem opravilu pridne nosilke vodne zadene kaka nesreča. Drugače je pa, če dolgo ni rose in dežja, in morajo čebele po ribnikih, vodnjakih, jarkih ali pa še celo po rekah iskati vode. Mnogo jih pogine. Po leti se to sicer toliko ne opazi, ker slednji dan izleti na tisoče mladih čebel, ali pomladi je taka izguba jako občutna. Zalega se ravno o tem času po številu čebel. Če se število čebel manjša, manjšati se mora tudi zalega, ker se manjša število krmilk in valilk. Navadno največ čebel pogube pomladi panji, katerih zaloga obstoji iz kristalizovanega in strjenega medu. Če se po-

mladi čebele manjšajo, ne pa množe, niso dovolj močne in pripravljene, kadar se začne prva obila paša. Da se pa čebele manjšajo, krivo je največkrat pomanjkanje vode. Zaradi tega pa treba po krajih, koder veliko sejejo ogrščice, koder je mnogo sadnega drevja in boljša paša, mine že junija meseca, da gleda čebelar, da čebelam ne manjka vode in kako je vedno dobivajo.

Pomanjkanje vode v panji nastopi, če zaloga medu ne sestoji iz nekristalizovanega medu. Če je v satji le zrnast med in če treba za silo krmiti čebele s strjenim medom. Temu se odpomore z napajanjem. Na vrhno odprtino panja se narobe postavi z vodo napolnjena literska posoda, zavezana z enostavnim suknom. Čebele potem srkajo vodo, ki priteka skozi suklo. Če se jeseni krmijo čebele s cukrenim sirupom, ne nastopi pomanjkanje vode. Vendar je morajo čebele pomladi iskati zunaj panja, kajti potrebujejo je mnogo za napravo sniporja. Zato je dobro, da se blizu uljnjaka v zavetnem solnčnem kraju čebelam priredi umetno napajališče, če ni naravnega in varnega. Tako napajališče napravi se lahko od starih kamenenih korit ali od plitvih prstenih posod. V te posode se dene zelenega mahu ali pa kamenja, da se čebele lahko usedajo, ter se slednji dan napolnijo z vodo. Včasih se pridene še malo soli, da živalim ni treba iskati solnih snovi po mlakah, gnojnicah in lužah. Ob vročem poletju, ko voda hitro izh'api treba je takim napajališčem prilivati po večkrat na dan.

Razne reči.

* Kako se pleve osat? Če plevemo osat, ni zadosti, da potrgamo stebila, ker korenine potem takoj iznova poženo, ampak gledati moramo posebno na to, da korenino kolikor najbolj mogoče globoko izrujemo. V ta namen rabi posebna „palica“, t. j. ozko, precej dolgo, dletu podobno orodje z lesenim ročnikom. Pralico zarinemo globoko v zemljo, da iz odrežemo osat in drugi plevel z globokimi koreninami ter tako izrujemo kolikor moči dolg kos korenine.

* Kako se spozna starost krav? Trgovci z živino se poslužujejo raznih zvijač, da bi prevarili kupca, da je krava mlajša, nego je v resnici. Starost krave pozna se pa po tem le: Če krava ni še štiri leta stara, nima po rogeh nikakih obročkov, v četrtem letu pa dobi eden obroček, ki se lahko vidi ali otiplje. Potem dobi krava slednje leto po eden tak obroček. Trgovci živinski pa izkušajo te globine, kolikor se da, odpraviti s tem, da roge ostržejo s koščkom stekla in jih potem zgladijo z lesom. Popolnoma se ti obročki vendar ne dajo odpraviti, in spreten kupec bode, potegnivši z roko po rogeh precej očutil letne obročke in tudi spoznal, da so rogovi umetno zglajeni. Pri mladi živini so kočniki enako veliki, pri stari pa ne, ker se navadno vsi zobje enako ne obrabijo.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 104. Vže več let boleha pri nas krompir, in sicer tako, da stebila in perje prezgodaj zrumene in se posuše. To gotovo močno vpliva na zoritev in provzročuje, da nobeno leto popolnoma ne dozori. Po mojem mnenju je bolezen pri nas veliko hujša, ker je uže semebolno in ker ga ne premenjujemo. Ker je bolezen podobna peronospori na trti, zato bi morda pomagala modra galica. Kaj je vaše mnenje? (F. A. v Dol. Logatci.)

Odgovor: Prav pravite, krompirjeva bolezen je peronospora, in sicer peronospora infestans, trtna pa je peronospora viticola. Glivi sta si popolnoma sorodni. Bolezen pa ni samo kriva, da listje odpada prezgodaj, ona prehaja tudi na gomolje in provzročuje gnilobo. Dobro sredstvo je pa res modra galica, in ravno ko smo prejeli Vaše pismo, dobili smo nemški list „Der Praktische Landwirth“, ki o tej reči to le piše: Lani je bil vsled deževnega vremena po njivah videti glivo, imenovano peronospora infestans, ki provzroča gnilobo krompirja ter kmetovalcu napravlja mnogo skrbi. Od različnih strani opozorjeni, poprijeli so se mnogi kmetovalci sredstva, katero krompir obvaruje te glive, toraj gnilobe. Kmetovalec je posnemal vinogradnika in škropil s krompirjem posajene njive z bakreno galico. Tekočina se je pripravljala po receptu, katerega so objavili „Bernische Blätter für Landwirtschaft“, tako le: 1 kilo modre galice razstopi se v 4 litrih vroče vode in v drugi posodi 1300 gramov kristalizovane sode tudi v 4 litrih vroče vode. Kadar se ohladi, stanjša se sodna razstopina z 90 litri mrzle vode in se jej potem počasi priliva galična razstopina in oboje vedno meša. Žal, da se je kmalu pokazalo, da ni pripravnih škropilnic. Ob priliki seveda je čitati v tem ali onem listu opis ali kritiko tega ali onega aparata, a za vse to se dosti ne zmenijo. Kadar pa bi človek potreboval take priprave, pa ne ve, kje bi jo naročil. Posamične njive, posajene s krompirjem, so se nekatere edenkrat škropile, druge pa dvakrat. Vendar se je delo, kakor smo se preverili, zvršilo prvokrat še le v juliji, drugokrat pa šele začetkom avgusta, ko je bolezen že bila precej napredovala. Že zaradi tega je bilo jedva nadejati se, da bode kaj uspeha: vendar smo bili radovedni, kakšen bode pridelek. Lansko jesen smo povpraševali in, kjer je bilo mogoče, tudi osobno se prepričali, kakšen je bil uspeh, in videli smo, da je bil nepričakovano ugoden. Četudi so šele pozno škropili vendar je bil pridelek po poškopljenih njivah mnogo ugodnejši. Pridelalo se je več in lepšega krompirja, kadar se le edenkrat škropili, bilo je še precej boinega krompirja pa vendar ne toliko, kolikor po nepoškopljenih mestih iste njive; poleg tega je pa bil krompir vsekako debelejši. Oni kmetje, ki so mogli dvakrat škropiti, pridelali so ga eno tretjino več. Po številu je bilo pri vsakem stebelu ravno toliko krompirja, ali bil je debelejši, bolj moknat in skrobnat. To je pa tudi lahko umevno, kajti opazilo se je, da so poškopljena stebila bila zdrava do septembra.